

INNOVACIÓ I CANVI EN LES POLÍTIQUES SOCIALS MUNICIPALS

Presentació

Ismael Blanco Fillola, IGOP-UAB

1 SOBRE EL SIGNIFICAT, LA RELLEVÀNCIA I LES CONDICIONS QUE PODEN AFAVORIR LA INNOVACIÓ EN EL SECTOR PÚBLIC

La “innovació” és un concepte que està de moda i per tant és especialment procliu a la banalització. Ha esdevingut una mena de concepte màgic que tothom invoca però que ningú no sap massa què vol dir

La concepció dominant en els discursos sobre la innovació fa referència a la innovació en tant que una novetat procedimental (en les formes de fer de l'Administració Pública) per tal d'assolir una millor eficiència econòmica i una millor satisfacció en els usuaris o clients dels serveis. Normalment, aquesta visió va associada a una certa fascinació pel paper de les noves tecnologies com a motor de canvi administratiu.

Sense negar la importància de la eficiència, ni de la satisfacció particular dels usuaris amb els serveis, ni del valor que poden tenir les noves tecnologies... cal reivindicar una **visió substantiva de la innovació**, una visió que comporta el replantejament a fons de les agendes d'actuació pública per fer front a les noves i més grans complexitats socials que comporta el canvi d'època que vivíem. Aquesta concepció substantiva de la innovació implica:

- 1) canvis en les formes de fer – perquè l'abordatge de les noves complexitats reclama noves formes d'actuació pública més interactives, basades en la lògica de la coproducció;
- 2) canvis en les agendes públiques – el replantejament de les formes de concebre i definir els problemes públics i la reorientació del sentit de les actuacions públiques
- 3) posar l'accent en l'eficàcia de les polítiques públiques (no només en la seva eficiència) – i per tant en la millora de la capacitat de resposta a les problemàtiques socials, ambientals, territorials... que comporta el canvi d'època

La innovació és particularment difícil d'assolir en les administracions públiques, que acostumen a ser fortament inercials, privilegiant la continuïtat més que no pas el canvi. Això ens obliga a pensar quines condicions i quins factors poden afavorir la innovació pública. Entre els factors més rellevants podem destacar:

- La creació de microentorns organitzatius que afavoreixin la hibridització
- Els lideratges públics (relacionals, habilitadors, estratègics)
- Les xarxes o plataformes d'intercanvi d'experiències

- El rol de les universitats i de institucions que des de la distància aportin capacitat d'anàlisi, incentius i recursos per a l'experimentació
- La participació social: la innovació social és sovint catalitzadora de la innovació pública.

2 SOBRE EL REPTE ESPECÍFIC DE LA INNOVACIÓ I EL CANVI EN LES POLÍTIQUES SOCIALS MUNICIPALS

La necessitat de la innovació en les polítiques socials municipals és evident i té a veure, sobretot, amb la profunditat dels canvis socials que estan en marxa des de fa dècades i que s'acceleren i s'agreugen amb la llarga crisi econòmica que hem viscut des del 2008. Parlem de transformacions estructurals com:

- L'envelliment de la població per l'augment de l'esperança de vida i per la reducció de les taxes de natalitat
- La transformació de l'estructura de les llars com a conseqüència del retrocés del model familiar tradicional
- La incorporació de les dones en el mercat laboral i la transformació dels rols de gènere (malgrat la forta persistència de desigualtats)
- Les profundes mutacions del treball assalariat en el context d'una economia globalitzada i terciaritzada
- La creixent diversitat cultural de les ciutats com a conseqüència de l'acceleració dels fluxos migratoris de les darreres dècades

Aquest conjunt de transformacions comporten el sorgiment d'una nova estructura de riscos i vulnerabilitats socials molt més complexa que la del passat industrial, entre els quals destaquen fenòmens com la desqualificació laboral, la vulnerabilitat residencial, la soledat i l'aïllament relacional, la pobresa energètica, les dificultats per conciliar les tasques de cura a la llar i l'activitat laboral, etc.

Aquestes noves complexitats socials tenen dos grans tipus d'implicacions per les polítiques socials municipals:

- Les noves complexitats comporten una creixent centralitat de la dimensió local (de proximitat) de l'Estat del Benestar. D'una banda, els governs locals experimenten una creixent pressió per a l'abordatge dels nous riscos socials. D'altra banda, aquesta pressió entra en tensió amb les limitacions competencials i amb les restriccions de recursos imposades per les polítiques d'austeritat.
- Les noves complexitats exigeixen dinàmiques potents d'innovació en les agendes i en les formes d'articulació de les polítiques socials municipals, que han de respondre al repte de fer front a les noves complexitats amb una major eficàcia.

Barcelona, com a gran ciutat europea, es troba plenament immersa en les dinàmiques de canvi social que hem esmentat i a l'hora és una ciutat capdavantera en la reflexió en la pràctica de la innovació en les polítiques socials municipals, de manera que la seva experiència resulta particularment útil per aprofundir en el debat sobre el significat, la importància i les condicions que afavoreixen aquesta innovació.

En aquest seminari hem convidat a dues persones que coneixen a fons les problemàtiques socials de la ciutat i les iniciatives de d'innovació pública que l'Ajuntament ha anat impulsant en els darrers anys per fer-hi front (Lluís Torrens i Josep Ma Villarreal). Ens parlaran dels reptes de la política social municipal avui a Barcelona; identificaran i experiències significatives d'innovació; i ens ajudaran a pensar sobre la possible replicabilitat i escalabilitat d'aquestes experiències d'innovació en altres municipis i a escala metropolitana.